

5 GAIA

ONGIZATE ESTATUA

ESKUHARTZE PUBLIKOA ETA

POLITIKA SOZIALAK

5 GAIA. ESKUHARTZE PUBLIKOA ETA POLITIKA SOZIALAK

- 5.1. Zer da Ongizate Estatua?
- 5.2. Ongizate Estatuaren bilakaera Espainian
- 5.3. Gastu sozialaren azterketa parekatua
- 5.4. Euskadiko A.E.ko gastu soziala
- 5.5. Krisiaren eraginak

5.1. Zer da Ongizate Estatua?

5.1 Zer da Ongizate-Estatua?

Hiritarren ongizatea eta bizi-kalitatea xede duten Estatuaren eskuhartze eta ekimenek gorpuzten duten **egitura instituzionala**. (maila zentralean, autonomikoan edo lokalean eginak)

5.1 Zer da Ongizate-Estatua?

Neurri garrantzitsuenak:

- **Diru-laguntzak** edo transferentzia sozialak, esaterako, pentsioak edota familiei emandako laguntzak
- **Zerbitzu publikoak**, hau da, osasungintza, hezkuntza, familiei laguntzeko zerbitzuak, zerbitzu sozialak, etxebizitza soziala
- **Arau** eta isun arloko eskuhartzeak, langilea, kontsumitzailea eta herritarra babesteko
- **Enplegu ona/duina** sortzea
- **Desberdintasun sozialak** murriztea

5.1 Zer da Ongizate-Estatua?

- Ongizate-Estatuaren eragina hainbat modutan ebaluatu daiteke.
- **Laguntzen estalduraren (unibertsalizazioa) eta intentsitatearen konbinazioa.**

KONTRAESAN BATZUK:

- Pobreziaren aurkako instituzioa, eta aldi berean diziplina soziolaborala mantentzeko instituzioa.
- Errentak birbanatzeko mekanismoa, eta aldi berean gizarte- eta lan-eremuko hierarkiak mantentzeko mekanismoa.

5.1 Zer da Ongizate-Estatua?

- **Gizarte-babesan egindako gastua aztertzeke normalean intentsitate adierazleak erabiltzen dira.**
- **Adierazle horiek erakundeek erabilitako baliabideak populazioaren arabera jasotzen dituzte, neurri erlatiboak.**

5.1 Zer da Ongizate-Estatua?

Nola neurtzen da Ongizate-Estatuaren garapen-maila? **Adierazle nagusiak.**

- **Gastu publiko soziala BPGaren aldean. Gastu Publiko Soziala/ BPGa (%).**
- **Biztanleko gastu publiko soziala, eros-ahalmen parekideak kontuan hartuta.**
- **Ongizate-Estatuaren zerbitzuetan lana egiten duen biztanleen portzentajea.**

5.2. Ongizate Estatuaren bilakaera Espainian

5.2 Ongizate-Estatuaren bilakaera Espainian

- **6oko hamarkada arteko eredu frankista**
  - Benefizentzia/karitatea...
  - Biztanleek ez dituzte gizarte-zerbitzuak jasotzeko eskubideak
  - Ongizate-Estatua apenas dago garatuta

5.2 Ongizate-Estatuaren bilakaera Espainian

- **6oko hamarkadatik aurrera Ongizate-Estatuaren garapena hasten da honako faktoreen eraginez:**
  - A. Espainia garatutako herrialdeen artean kokatzen da
  - B. hazkunde ekonomikorako eredua, eta kontsumo-eredu neo-kapitalista egonkortzen da
  - C. maila-ertaineko gizarte geruza zabaltzen da.

5.2 Ongizate-Estatuaren bilakaera Espainian

- **1983 eta 1993 artean hezkuntza- eta osasun-zerbitzuen unbertsalizazioa lortzen da, baita pentsio-sistemaren unibertsalizazioa ere.**
- Ez da gauza bera gertatzen **gizarte-zerbitzuekin**: hazkundera eta berritze-prozesua gertatu arren, oraindik ere garapen mugatua.

5.2 Ongizate-Estatuaren bilakaera Espainian

- **1977-1997** bitartean gastu sozialaren hazkundera/murrizketa **kointura ekonomikoaren** mende; baita une bakoitzeko **tirabira sozialen eta sindikalen** mende.
- Besteak beste, honakoak aipatu daitezke: industriaren berregituratzea (1980-1984), modernizazioa eta azpiegiturak sortzeko beharra (1985-1988), EBrekin bat egiteko presioak, **defizita murrizteko beharra** (1995-2000).

5.2 Ongizate-Estatuaren bilakaera Espainian

- **90ko bigarren erditik aurrera Ongizate-Estatuan aldaketak**
- Ideologia neoliberalaren eraginez **pribatizazioa** eta gizarte-babesaren **asistentzializazioa** (laguntza-programa zehatzak, ez-unibertsalak, behin behinekoak, kaltetuenak laguntzeko).
- **Enpresa-pribatuek produzitutako eta Estatuak finantzatutako zerbitzuen hazkundera: kontzertu ekonomikoak hezkuntzan, osasunaren kudeaketa pribatua, kontzertuak gizarte zerbitzuetan...**

5.2 Ongizate-Estatuaren bilakaera Espainian

Gainera...

- **Etxebizitza sozial gutxiago, eta pentsio-funtsa pribatuen hazkunde handia.**
- Zerbitzu publikoak produzitzeko orduan bolondresen eta gizarte-erakundeen garapena.

5.2 Ongizate-Estatuaren bilakaera Espainian

- Gainera, **dezentralizazio-prozesua, 2002n bukatutakoa: Autonomia Erkidegoen protagonismoa politika sozialak plfinikatzeko eta gauzatzeko.**

5.2 Ongizate-Estatuaren bilakaera Espainian

- Egile batzuen iritziz, **eredu liberal/asistentzial** baterantz gerturatzeko neurriak gailentzen ari dira: osasun arloan, lan-merkatuan (desenplegu programetan), eta pentsioetan.
- Beste batzuek, **dualizazio prozesu baten kontzepzioa** hobesten dute: zatiketa gero eta argiagoa lan-merkatuan integratutako biztanleen (gizarte-babes publiko indartsuarekin, kontribuzio-erregimena), eta lan-merkatutik at geratu direnen artean (gizarte-babes txikia).

5.2 Ongizate-Estatuaren bilakaera Espainian

- Egun, erreforma sozialak **presio berriei/handiagoei** egin behar die aurre:
- **Barne-aldaketak:** populazioaren zahartzea, prekarietate laborala, Ongizate-Estatuaren etorkizuna adosteko zailtasunak...
- **Kanpo-aldaketak:** EBn Ongizate-Estatua ez da hedatzen, globalizazioaren eraginez sortutako presioak, Estatu Batuetan dagoen ereduaren eragina “gizarte errukitsua”.

5.3. Gastu sozialaren azterketa parekatua

5.3 Gastu sozialaren analisi parekatua

Ongizate Estatua Europan, 4 eredu:

- **Eredu nordikoa/eskandinaviarra:** Danimarka, Norvegia, Islandia, Finlandia, Suedia eta Holanda.
- **Eredu kontinentalak:** Austria, Belgika, Frantzia, Alemania eta Luxemburgo.
- **Eredu anglosaxoia:** Irlanda eta Britania Handia.
- **Eredu mediterraneoak:** Grezia, Italia, Portugal eta Espainia.

5.3 Gastu sozialaren analisi parekatua

- Ongizate-Estatuak, modu orokorrean, **2 irizpideren** arabera ebaluatu daitezke:
  - **Efizientzia:** ereduaren pizgarriak biztanle gehienak lana izateko, eta ondorioz, langabezia-tasa baxua.
  - **Ekitatea:** pobrezia-egoeran gelditzeko arriskua txikia bada.

5.3 Gastu sozialaren analisi parekatua

- Modu laburrean:
  - **Eredu nordikoa:** efizientzia handikoa, ekitatiboa.
  - **Eredu anglosaxoia:** efizientzia handikoa, baina ez da ekitatiboa.
  - **Eredu kontinental:** efizientzia txikikoa, ekitatibo izateko zenbait ezaugarri.
  - **Eredu mediterraneanarra:** efizientzia txikikoa, ez da ekitatiboa.

Tipología de los distintos modelos sociales europeos

		EFICIENCIA	
		ELEVADA	BAJA
EQUIDAD	ELEVADA	Nórdico	Continental
	BAJA	Anglosajón	Mediterráneo

5.3 Gastu sozialaren analisi parekatua

- Teorian, argi dago **eredu eskandinaviarra** dela onena: hala ere, mendebaldeko herrialdeetan eredu horretara gerturatzea zaila da.
- II Mundu Gerra ostean sortutako egiturak aldatu behar dira; gainera, gizartearen ezaugarriak erabat ezberdinak dira (balioak, kultura, ohiturak, etab.).

5.3 Gastu sozialaren analisi parekatua

EREDU ESKANDINAVIARRA

- Biztanleen oinarrizko eskubideak unibertsalak dira, ez daude lotuta kotizazioekin, zenbaitetan Konstituzioak bermatzen ditu eskubide horiek.
- Estatua da gizarte-babesaren garantea, tresnak globalak dira, finantzaketa zergen bidez lortzen da, eta biztanle guztiak daude babestuta.

5.3 Gastu sozialaren analisi parekatua

Eredu eskandinaviarraren beste ezaugarri batzuk:

- gizarte-politiken eremua zabala, arlo asko
- **gastu sozialaren % altua BPGan**, birbanaketa altua
- kalitatezko osasun- eta gizarte-zerbitzuak lurralde, probintzia eta udaletan
- **pobrezia oso mugatuta dago**
- gizonen eta emakumeen arteko berdintasuna.

5.3 Gastu sozialaren analisi parekatua

Gainera, eredu eskandinabiarrean:

- sektore pribatuak ekimenak gauzatzeko askatasuna, lan-merkatua nahiko liberala (sindikatuekin adostutako hitzarmen kolektiboak kontuan izanda ere).
- **politika aktiboetan egindako gastuak nahiko handiak** dira, langabeak ahal bezain azkar lanean has daitezten berriro ere.
- horien truke, **sektore pribatuak jasan beharreko zerga-maila altua da**; horri esker inor ez da baztertua gelditzen langabezia dela-eta.

5.3 Gastu sozialaren analisi parekatua

EREDU KONTINENTALA

- Eskandinaviarraren antzekoa, baina **gastuen parte handiagoa pentsioetara** bideratuta.
- **Segurtasun-printzipioan** oinarrituta, laguntzak ez daude hain lotuta enplegu bat lortzeko neurriekin.
- Lan-merkatuan, **politika aktiboak** ez dira hain garrantzitsuak.

5.3 Gastu sozialaren analisi parekatua

EREDU ANGLOSAXOIA

- Ongizate-Estatuaren garapena mugatua, asistentzia-mota “last resort” izaerakoa (edo “azken unekoa”).
- Laguntzak lan egiteko adinean dagoen populaziora bideratzen dira neurri handiagoan (gutxiago pentsioetara).
- Laguntzak lan egiteko neurriekin-aukerekin lotuta daude.
- Lan-merkatuan, politika aktiboetan egindako gastuak garrantzitsuak dira.

5.3 Gastu sozialaren analisi parekatua

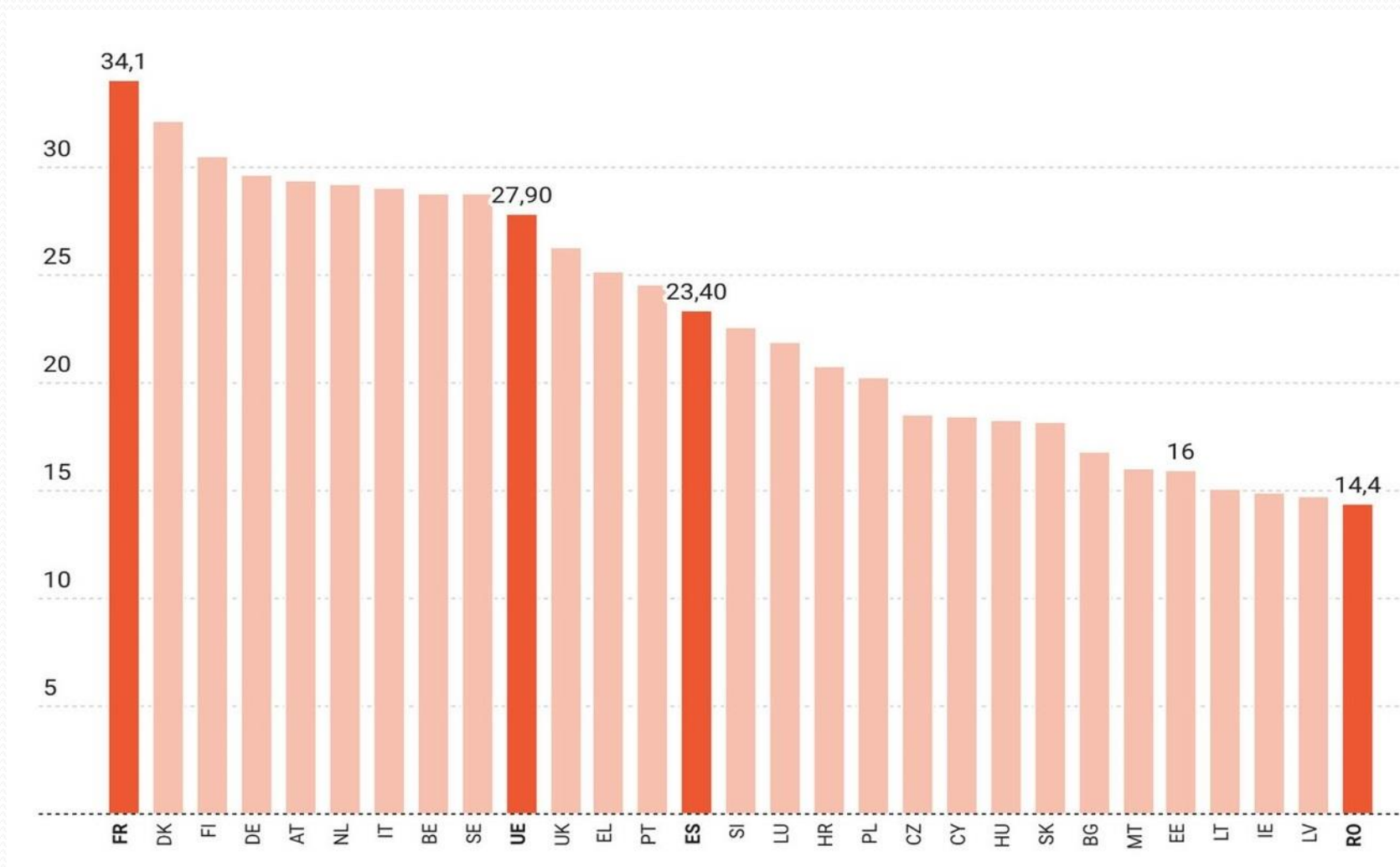
EREDU MEDITERRANEARRA

- Gastu txikiko eredua; gastua neurri handi batean pentsioetara bideratzen da, gizarte-laguntzarako baliabideak txikiak.
- **Zatiketa handiagoa:** laguntzak jasotzen dituzten pertsonen eskubideak/”status”-a beste ereduetan baino okerrago (laguntzak jasotzeko baldintza asko).
- Lan merkatuan **langilea oso babestuta** dago (zegoen), eta lan-merkatua hobetzeko erretiroa aurreratzen da.

Familiak garrantzi handia du.

5.3 Gastu sozialaren analisi parekatua

• 2017an, gastu soziala (BPGaren %). Europar Batasuna.

ITURRIA: EUROSTAT

5.3 Gastu sozialaren analisi parekatua

- **Mediterranear** ereduko herrialdeetan gastua **bataz bestekoa baino askoz txikiagoa** da, Italia salbu.
- 1980-2000 tartean Portugalen eta Grezian bataz-bestekoarekin dagoen aldea txikitu da, Espainian ez.

5.3 Gastu sozialaren analisi parekatua

- Espainiako datuek agerian uzten dutenez, egindako gastua BPGari begira dagokiona baino txikiagoa da.
- Beraz, ondorioztatu daiteke **Espainian defizita dagoela Ongizate-Estatuaren garapenean.**

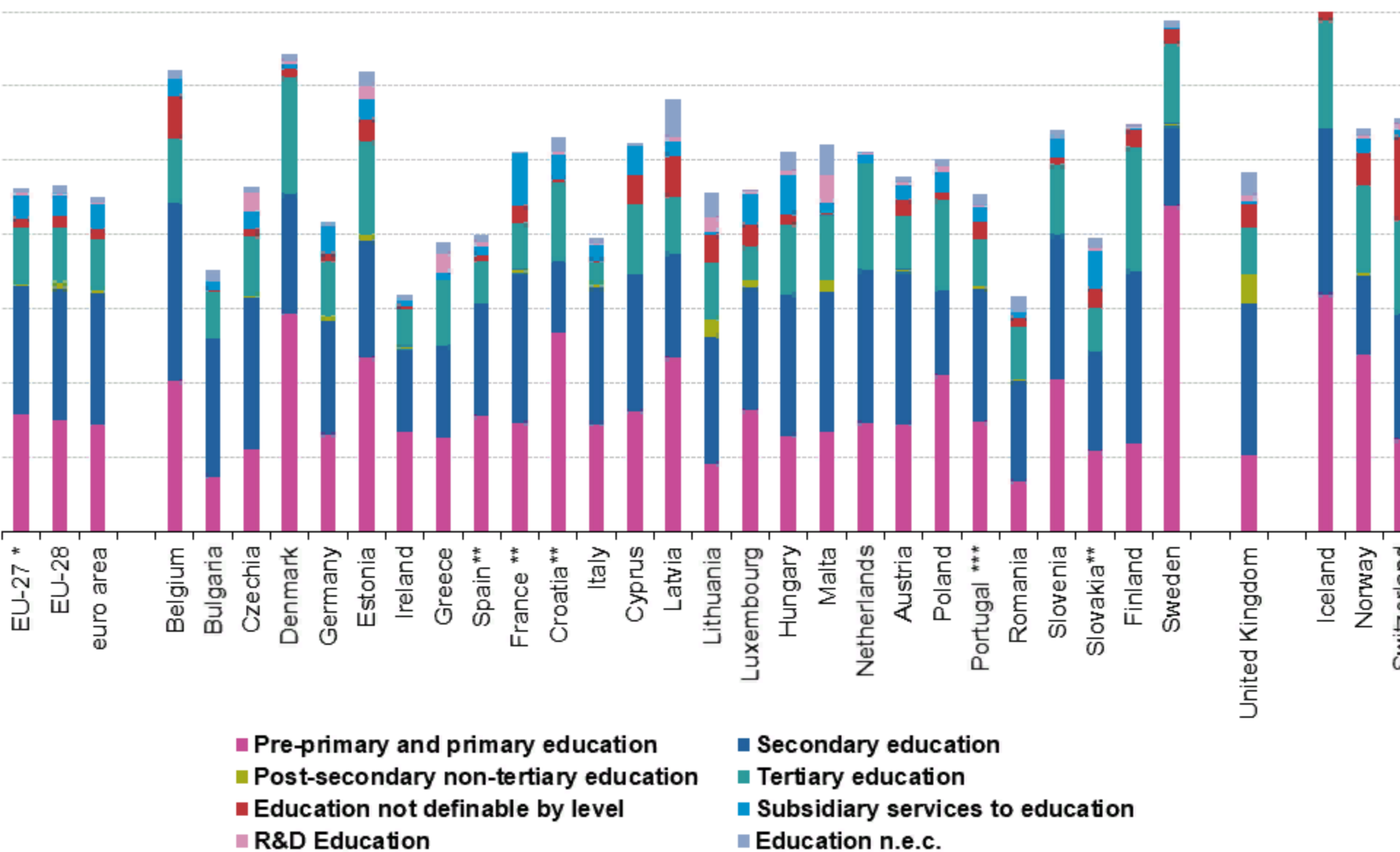

5.3 Gastu sozialaren analisi parekatua

- Gastu Sozialari buruzko adierazle gehienetan ez da jasotzen **hezkuntza-gastua**, baina oso garrantzitsua da hori kontuan hartzea.
- Eurostaten arabera, **2018an Espainian hezkuntzan egindako gastua BPGaren %4a da.**
- Datu hori EB-27ko bataz bestekoaren antzekoa da, herrialde aurreratuen datuen (%6-%7) oso azpitik dago.

Total general government expenditure on education, 2018 (% of GDP)

from 1 February 2020
 provisional
 estimated

Source: Eurostat (gov_10a_exp)

5.4. Euskadiko A Eko Gastu Soziala

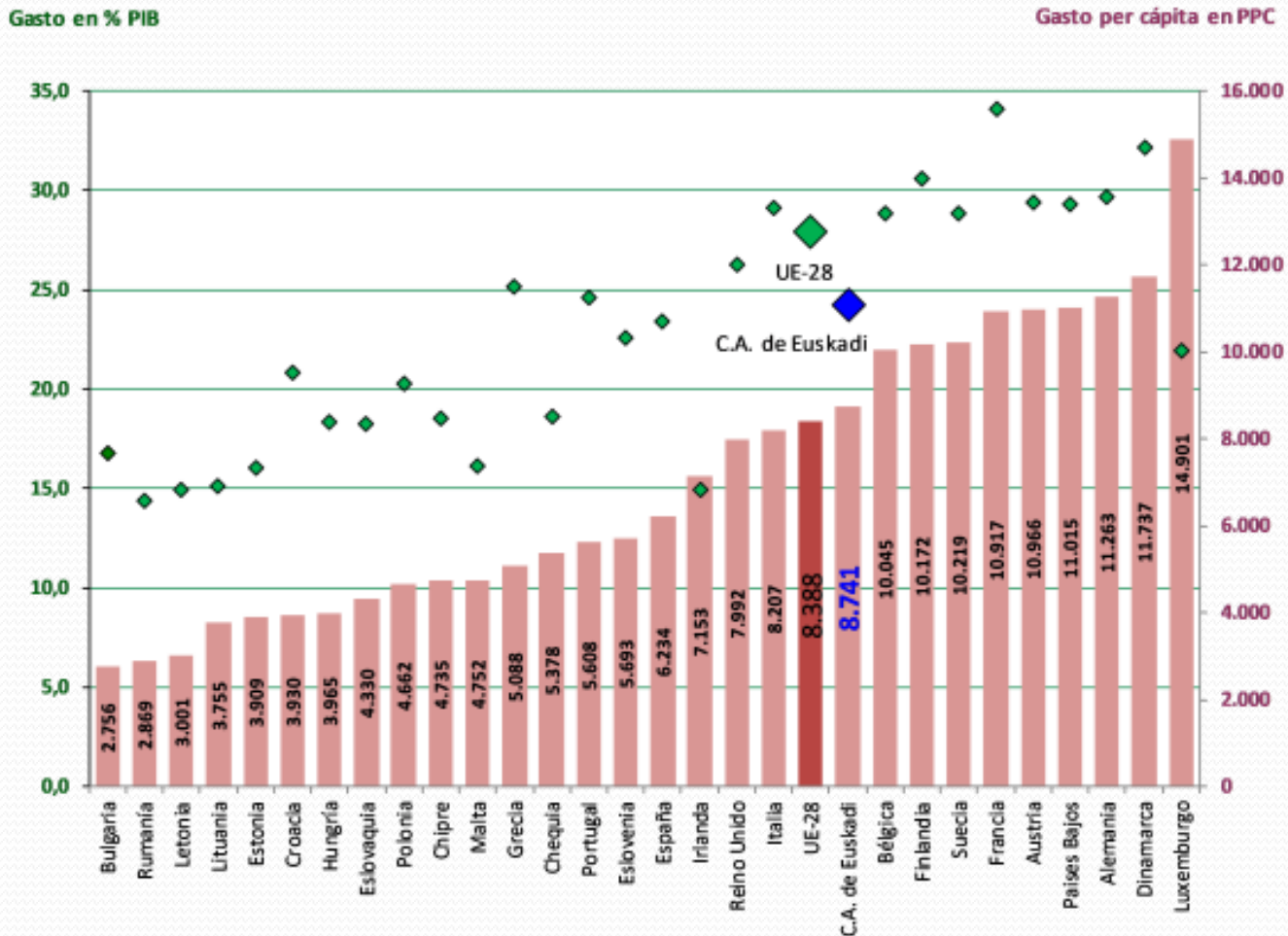
5.4 EAEko gastu soziala

- Eustaten datuen arabera, EAEn gizarte-babesaren gastua **BPGaren %24,2** izan zen **2018an**.
- EAE, datu horren arabera, **EB-27ko batez bestekoaren, %27,9, azpitik da.**

5.4 EAEko gastu soziala

Gasto en protección social per cápita en paridades de poder de compra (PPC) y en % PIB 2017

Fuente: Eustat. Cuenta de la protección social y Eurostat (15/01/2020)

5.4 EAEko gastu soziala

- Erreferentziako beste adierazle bati erreparatuz gero, biztanleko gastuari, **EAEko biztanleko gizarte-babes gastua**, erosteko ahalmenaren parekotasunean (EAP) neurturik, 8.741 izan zen 2017an.
- Datu hori **europar batez bestekoa (8.388) baino handiagoa** da. Eta Espainian (6.234) Irlandan (7.453) edo Erresuma Batuan (7.992) baino altuagoa da ere.

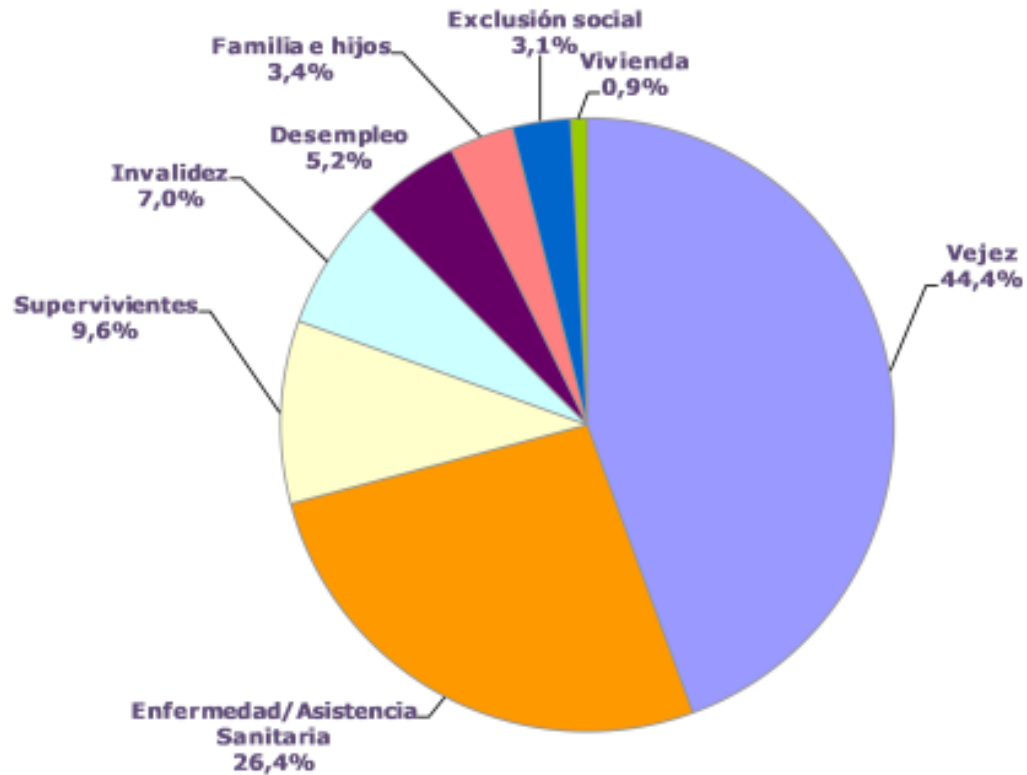
5.4 EAEko gastu soziala

- Funtzioen araberako gizarte-prestazioen gastuari begiraturik, zati nagusia bi funtziotan metatzen da: **“Adindunekikoa”** eta **“Gaixotasuna/Osasun arreta”**.
- **Adindunekikoan** pentsioak eta ostatu eta etxeko arretaren asistentzi-prestazioak daude; prestazio guztien %44,4.
- **“Gaixotasuna/Osasun arreta”** gastua barne ditu aldi baterako ezgaitasunengatiko prestazioak eta prestazio sanitarioak, eta guztiaren %26,4 da.

5.4 EAEko gastu soziala

Distribución del gasto en prestaciones sociales por funciones. 2018 (a)

Fuente: Eustat. Cuenta de la protección social

5.4 EAEko gastu soziala

- **Langabezia** funtzioaren gastuan **langabezi-prestazioez gain enplegu-prestakuntzarakoa dugu**; hirugarren da garrantzian, 2018an gizarte-prestazioen %5,2, Azken urteotan (krisialdiaren ostean) gero eta txikiagoa izan da.

5.5. Krisiaren eraginak

5.5. Krisiaren eraginak

- Krisialdia aurretik, Espainian Ongizate-Estatua ez zegoen oso garatuta (defizit soziala)
- Nolako eraginak ditu krisialdiak ongizatean, eta azken batean, biztanleek jaso dezaketen gizarte-babes mailan?

5.5. Krisiaren eraginak

- Espainiako Ongizate-Estatua erreformatzeko prozesuan ez dira antzematen lehen ere existitzen ziren ezberdintasun-patroiak zuzentzeko.
- Krisialdia iritsi aurretik erreforma garrantzitsuak: **2006ko Mendekotasun Legea**. Krisiaren ondorioz, lege hori betetzeko erabilitako **baliabideak oso eskasak** izan dira.

5.5. Krisiaren eraginak

- **Krisiak erretiroa hartutako biztanleen eta gazteen arteko tartea handitu du:** lan-merkatuan aktibo diren gazteen zailtasunak handiak dira, eta halere, laguntza gutxiago zuzentzen dira haien egoera hobetzeko.
- Krisiaren ondorioz, larriagotu egin dira hiru gizarte-taldeen arteko desorekak:
  - A. Orain arteko jubilatuak
  - B. Lanean dauden adin nagusikoak
  - C. Lanean edo langabe dauden gazteak, gero eta baldintza txarragoetan daudenak, naiz eta lanean egon.

5.5. Krisiaren eraginak

- Espainiako gizarte-babes sistema ez da izan sistema britaniarra, danimarkarra eta frantzea bezain egokia gizarteak baztertutako biztanleen beharrak nolabait asetzeko (ezta baztertuak izateko arriskuan daudenen beharrak asetzeko ere).
- Lana egiteko adinean diren pertsonak babesteko sistema ahula zela agerian gelditu da. Biktima nagusiak: baztertutakoak (gero eta gehiago), langabeak (batez ere, familiaren edo gizarte-sareen laguntza ez badute), eta lan bat bilatzen ari diren gazteak.

5.5. Krisiaren eraginak

- EBn eta Estatu Batuetan krisiaren aurkako erabakiak izaera ezberdinekoak izan ziren nolabait ...
- Estatu Batuetan keynestar politikak hasieratik nagusitu ziren bitartean, **EBn neoliberalismoa** gailendu zen hasieratik.
- Hau dena egia da politika fiskalen ikuspuntutik bakarrik. Moneta Politikak oso hedatzaileak izan dira, bai AEBetan, bai European.

5.5. Egungo krisiaren eraginak

Etorkizunari begira, Espainian kezka

- Ongizate Estatuaren gainbeheran, benetako aurrerapausua izan da Krisialdia.
- Bazterketa sozialeko arriskuak larriagotu dira
- Nahiz eta 2016tik Aurrera hazkunde bidean kokatu, joera sozial negativo horiek ez dira zuzendu.

5.5. Egungo krisiaren eraginak

ONGIZATE ESTATUAREN FUNTSEZKO OINARRIAK

- GARAPEN EKONOMIKOAREN MAILA
- SISTEMA EKONOMIKOA:
  - .. Kapitalismoa / Sozialismoa
  - .. Eredu liberala edo soziala ...
- GIZARTE EKIMENAREN GARRANTZIA
(Kooperatibek edo Mutualitateek kudeatzaile gisa duten dinamismoa). Eragina du gastu publikoaren mailan baina, batez ere, kudeaketa ereduetan.

5 GAIA

ONGIZATE ESTATUA

ESKUHARTZE PUBLIKOA ETA

POLITIKA SOZIALAK